

Uluslararası İlişkiler Disiplininde İngiliz Okulu'nun Gelişimi: Britanya Komitesi'nden Barry Buzan'a ve Ötesine*

The History of English School in International Relations Discipline: From the British Committee to Barry Buzan and Beyond

Dilek KARABACAK**

* Bu çalışma, Dilek Karabacak tarafından Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalında ve Doç. Dr. Menent Savaş Cazala danışmanlığında hazırlanan "İngiliz Okulu Kapsamında İnsani Müdahale" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Milli Savunma Üniversitesi, Fatih Harp Tarihi Araştırmaları Enstitüsü, Yakın Çağ Harp Tarihi Anabilim Dalı.

E-mail: dilek.karabacak@msu.edu.tr

 ORCID: orcid.org/0000-0002-5223-6774

Öz

Uluslararası İlişkiler disiplini kavramları, varsayımları ve yöntemleri üzerine eklektik bir yapı geliştirerek kapsamlı bakış açısı ortaya koyan İngiliz Okulu kuramı, Soğuk Savaş döneminde ortaya çıksa da asıl büyük ilgiyi Soğuk Savaş sonrası dönemde görmeye başlamıştır. Kuram yeniden canlanma dönemine girerken kendini bu düşünce okulu bünyesinde tanımlayan araştırmacılar ile bu kuramın varsayımlarını geliştiren ve yöntemlerini kullanan çalışmalar artmıştır. Böylece İngiliz Okulu, Uluslararası İlişkiler disiplininin temel kuramlarından biri haline gelmiştir. Bu çalışmada İngiliz Okulu kuramının nasıl geliştiği ve Soğuk Savaş sonrası dönemde daha fazla ilgi çekmesini ve disiplinde öne çıkmasını sağlayan etkenlerin neler olduğu sorularına cevaplar aranacaktır. Türkçe alanyazında kuramın gelişim anlatısıyla ilgili görülen eksikliğin giderilmesini hedefleyen ve bir gözden geçirme çabası olarak tasarlanan çalışma, Barry Buzan'ın ve Buzan'dan etkilenen kuramcıların İngiliz Okulu'nun evrimine yaptığı katkıları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İngiliz Okulu, Britanya Komitesi, Barry Buzan, Kuramın Gelişim Anlatısı, Uluslararası İlişkiler Kuramı.

Abstract

The English School theory, which provides a comprehensive perspective with its eclectic structure on the concepts, assumptions, and methods of the International Relations discipline, developed during the Cold War but has attracted more interest in the post-Cold War era. During this revival, there has been a surge in researchers identifying themselves with this school of thought and in publications using its assumptions and methods. The English School theory, thus, elevated its status to one of the main theories of the discipline. This study seeks to answer how the English School theory developed and what factors let it gain more attention and come to the fore in the post-Cold War era. Aiming to fill the gap in the Turkish literature on the developmental narrative of the theory, this review study tries to underscore the contributions of Barry Buzan and the scholars influenced by Buzan to the evolution of the English School theory.

Keywords: English School, British Committee, Barry Buzan, Developmental Narrative of the Theory, International Relations Theory.

To Cite This Article/Bu Makaleye Atıf İçin: Karabacak, D. (2024). Uluslararası İlişkiler Disiplininde İngiliz Okulu'nun Gelişimi: Britanya Komitesi'nden Barry Buzan'a ve Ötesine. *Journal of Diplomatic Research*, 6(1), 73-93.

Giriş

Uluslararası İlişkiler disiplininin kavramları, varsayımları ve yöntemleri İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişmelerle birlikte dönüşüm geçirmiş; Amerika Birleşik Devletleri (ABD) siyasi ve ekonomik alanlarda olduğu gibi akademik alanda da baskın hale geldiği için Uluslararası İlişkiler disiplininde de ABD üniversiteleri ve araştırmacıları daha fazla söz sahibi olmuştur. ABD’li sosyal bilimcilerin 1950’lerde doğa bilimlerinde olduğu gibi sosyal bilimlerde de “bilimsel” yöntemlerin kullanılması gerektiği görüşünü savunmasıyla disiplinde “Davranışsalcılık-Gelenekselcilik” tartişması başlamıştır. Uluslararası disiplinin ikinci büyük tartişması olarak nitelendirilen bu tartişma genel olarak ABD’li veya ABD’de yetişmiş akademisyenlerin arasında bir tartişma olarak görülmüştür. Ama burada gözden kaçışılan nokta, Britanya’da bir grup akademisyenin yine aynı dönemde ancak söz konusu büyük tartişmanın içine çekilmeden Uluslararası İlişkiler disiplininin doğası, temel kavramları ve varsayımları üzerine çalışmaya başlamasıdır. Disiplindeki baskın ABD yaklaşımından farklı yönde ilerleyen bu grup, daha sonra İngiliz Okulu olarak adlandırılacak olan “Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi” (*British Committee on the Theory of International Politics*) oluşturmuş ve uzun süre kendi araştırma gündemini korumuştur.

Britanya Komitesi üyelerinin ortaya koyduğu varsayımlar ve yöntemler, ABD hâkimiyetindeki Soğuk Savaş dönemi Uluslararası İlişkiler disiplini çalışmalarında göz ardı edilmiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrasında bu durum değişmiş ve İngiliz Okulu kendi özgün adına kavuşurken aynı zamanda bir düşünce okulu ve kuram olarak kendini göstermiş ve kabul görmüştür. Bu çalışmada İngiliz Okulu kuramının nasıl geliştiği, kuramın Soğuk Savaş sonrası dönemde daha fazla ilgi görerek Uluslararası İlişkiler disiplininde öne çıkmasını sağlayan etkenlerin neler olduğu ve Barry Buzan’ın ve onu takip eden diğer araştırmacıların İngiliz Okulu kuramının evrimine nasıl katkıda bulunduğu sorularına cevaplar aranacaktır.

Uluslararası İlişkiler disiplininde kuramlar ve kuram çalışmaları disiplinin önemli bir parçasıdır. İngiliz Okulu kuramını anlamak için varsayımlarının ve yöntemlerinin yanı sıra, kuramın gelişim anlatısını da bilmek önem taşımaktadır, çünkü bu anlatı, okulun varsayımları ve yöntemleri için bir arka plan oluşturmaktadır. Türkçe alanyazında son dönemde İngiliz Okulu’nun temel kavramlarını ve varsayımlarını ele alan çalışmaların yanı sıra, kuramsal çerçeve olarak İngiliz Okulu’ndan yararlanan çalışmalar yayımlansa da bu düşünce okulunun gelişim anlatısını sunan ve geçirdiği evrimi inceleyen çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Bir inceleme ve gözden geçirme çabası olarak tasarlanan bu makaleyle söz konusu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle ve daha önce Türkçe yazılmış birçok makale ve kitap bölümünde ele alınması nedeniyle, makalede varsayımlarından ve yöntemlerinden daha ziyade kuramın tarihçesiyle ilgili olarak Türkçe alanyazınına katkı sunulmaya çalışılacaktır. Makalede İngiliz Okulu’nun temel eserlerinden birincil kaynaklar olarak yararlanılacaktır.

Makale üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde İngiliz Okulu’nun temellerini atan Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi’nin oluşumu, işleyişi ve tartişma konuları incelendikten sonra, ikinci bölümde bu düşünce okulunun daha sonra geçirdiği sessizlik dönemi ve bu sessizliğin nedenleri değerlendirilecektir. Üçüncü bölümde ise İngiliz Okulu’nun disiplininde yeniden canlanmasını sağlayan unsurlar ele alınacak ve bu unsurlardan en önemlisi kabul edilen Barry Buzan’ın yeniden toplanma çağrısına özel vurgu yapılacaktır. Bu bölümde ayrıca Buzan’ın ve Buzan’ın etkilediği akademisyenlerin kuramın evrimine yönelik çalışmaları incelenecektir. Sonuç bölümünde ise Buzan’ın ve onu takip eden kuramcılarının İngiliz Okulu’nun evrimine sunduğu katkıların önemi vurgulanmaya çalışılacaktır.

1. Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi

İngiliz Okulu'nun temelini oluşturan çalışmalar, sistemli yapı olarak İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıksa da bu çalışmalar aslında iki Dünya Savaşı arası dönemde Britanya'da yaşanan gelişmelerden etkilenmiştir. Söz konusu dönemde E. H. Carr, ilk Uluslararası İlişkiler kürsüsünün kurulduğu Galler'deki Aberystwyth Üniversitesi'nde *Yirmi Yıl Krizi* kitabını yazmaktaydı. Charles Manning, Londra Ekonomi Okulu (*London School of Economic-LSE*) bünyesinde Uluslararası İlişkiler bölümünü oluştururken, David Mitrany ise Fonksiyonalizm kuramı üzerine çalışmaktaydı (Lyons'dan aktaran Palabıyık, 2019:229). Britanya Komitesi üyelerini etkileyen bu isimlerin çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından artık Amerikan disiplini olarak kabul edilen Uluslararası İlişkiler disiplinine karşı Britanya'da farklı bir bakış açısı geliştireceğinin ilk işaretleri olarak görülebilirdi.

1950'lerde disiplinin çalışma konuları üzerine tartışmalar devam ederken, ABD merkezli Rockefeller Vakfı, Columbia Üniversitesi'nde disipline dair kuramsal sorulara yanıt arayacak bir komite kurulmasına mali destek verdi. Rockefeller Vakfı'ndan Kenneth W. Thompson'un "Uluslararası İlişkiler Komitesi" olarak adlandırdığı ve 1954'te kurulan bu komite, 1959'da *Theoretical Aspects of International Relations* başlıklı bir derleme kitap yayınladı (Fox, 1959). Bu kitap yayımlandığı yıllarda büyük ilgi gördü. Komite çalışmalarını sürdürürken, Thompson, benzeri bir komitenin Britanya'da da kurulmasını önerdi (Butterfield & Wight, 1966b:11).

Britanya'da böyle bir komite kurulmasına yönelik hazırlıklar Thompson'un tahmininden daha uzun sürmüştür. Bunun nedeni, Thompson'un Britanya'da iletişime geçtiği Cambridge Üniversitesi'nden tarihçi Herbert Butterfield'in komite üyelerinin ve araştırma sorularının seçiminde hayli hassas ve dikkatli hareket etmesiydi. Bu uzun süreç, komite üyelerini seçen Butterfield ile komite toplantılarına mali destek sağlayan

Thompson arasındaki yazışmalarda ayrıntılı ele alınmıştır (Vigazzi, 2005:109-116). Yazışmalar 1954 ile 1958 yılları arasında sürmüş ve uluslararası siyaset konusunda "düşünce sınırları"ni genişletmek amacıyla ABD'deki komiteye paralel bir komite kurulması fikri tartışılmıştır. Haziran 1956'dan sonra ise komitenin toplanma yeri ve üyeleri gibi daha somut konular üzerinde durulmuştur (Dunne, 1998:90-91). Rockefeller Vakfı çok büyük bir maddi destek sunmamıştır ancak Butterfield'in 1958 yılında "İngiltere'nin yeni bir akademik uzmanlığa olmasa bile uluslararası siyaset konusunda daha yapısal düşünce biçimine ihtiyaç duyduğuna" ikna olması, komitenin kurulmasını sağlamıştır (Epp, 2014:26).

Rockefeller Vakfı tarafından "Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi" (*British Committee on the Theory of International Politics*) olarak adlandırılan bu komite (kısaca Britanya Komitesi), dokuz kişiden oluşan çekirdek kadrosuyla 1958 sonunda çalışmalarına başladı ve ilk toplantısını 1959 başında yaptı.

1.1. Britanya Komitesi Üyeleri

Herbert Butterfield, Britanya Komitesi çalışmalarını için temel yönergeleri Mayıs 1958'de tespit etmiş; görüşlerini Thompson'la ve yakın arkadaşı Desmond Williams'la paylaşmıştır. Ancak Butterfield bu girişimde asıl olarak Martin Wight'a güvenmiştir ve "Wight olmadan bu Komite'nin hayata geçirilmesinin mümkün olmadığını" düşünmüştür (Vigazzi, 2005:111). Böylece, kurucusu ve başkanı Herbert Butterfield'in ardından Britanya Komitesi'nin ilk davetli üyeleri diploması tarihçisi Profesör Desmond Williams ile uluslararası teori okutmanı Martin Wight olmuştur. Bu üç akademisyen ile Thompson, Britanya Komitesi için bir çalışma programı oluşturmuş ve komiteye davet edilecek diğer isimler üzerinde görüş alışverişinde bulunmuştur.

Wight, felsefe, tarih, etik ve uluslararası ilişkiler arasında daha yakın bir bağ kurma çabasıyla ve Britanya Komitesi toplantılarında yapılacak tartışmaların etik boyutlarını güçlendirmek amacıyla felsefe profesörü Donald Mackinnon'ı komite

teye davet etmiştir (Dunne, 1998:90-92; Vigezzi, 2005:112).

Butterfield, sadece Dışışleri Bakanlığından bir ismi komiteye almak istemesi nedeniyle değil, aynı zamanda komitede çalışılacak konularla yakından ilgili olması nedeniyle de ğrencisi Adam Watson'ı ilk üyeler arasına almıştır. Butterfield'in davet ettiği bir başka isim, komitenin amaçlarına uygun geniş ilgi alanına sahip önemli bir askerı tarihi olarak tanımladığı Micheal Howard olmuştur (Vigezzi, 2005:112-113). Komite'ye çağırılan diplomat ve gazeteci Geoffrey Hudson ile Hazine Bakanlığında müsteşar düzeyinde alışan William Armstrong ise akademisyen veya teorisyen olmayıp uygulama alanından gelen iki isimdir (Dunne, 1998:90-91).

Britanya Komitesi 1958 yılında bu sekiz yeyle ilk toplantılarına başlamış ancak Wight ilk birkaç toplantının ardından Komite'nin oluşumu ve ilerlediği yn konusunda endişelerini dile getirmiştir. Butterfield ise bilim tarihine duyduğu ilgi nedeniyle bu alanda bir uzmanı komiteye almayı önermiştir. Bu önerinin ardından Wight, ğrencisi ve meslektaşı Hedley Bull'u 1961'de Britanya Komitesi'ne dāhil etmiştir (Dunne, 1998:91-92).

Britanya Komitesi'nin kurucusu ve ilk başkanı Butterfield olmasına ve komitenin Butterfield ile Thompson arasındaki iş birliğinden ortaya çıkmasına rağmen, komite üyelerinin seçiminde (ayrıca ilerleyen yıllarda tartışma konularının belirlenmesinde ve derleme kitabın yayımlanmasında) Wight'ın daha fazla etki sahibi olduğu görülmektedir. Birçok araştırmacının da kabul ettiği gibi, Wight, Britanya Komitesi'ni sekillendiren entelektüel güçtür (Epp, 2014:26).

Burada adı geçen dokuz kişi, 1960'larda Britanya Komitesi'nin çekirdek kadrosunu oluşturmuştu. Ancak yeler veya toplantılarına katılan isimler konusunda katı ve değişmez bir liste bulunmaktaydı. Tartışılan konularda çalışan diğer akademisyenler veya uzmanlar zaman zaman konuk olarak davet edilmekteydi. Britanya Komitesi'nin toplantılarına eğitimleri, karakter özellikleri ve

ilgi alanları açısından birbirinden çok farklı yaklaşık elli isim katılmıştı ki bunların arasında uluslararası ilişkiler kuramcılarının ve tarihçilerinin yanı sıra askerı tarihçiler, hukukçular, teologlar ve etik uzmanları, siyasetçiler ve gazeteciler yer almaktaydı (Vigezzi, 2005:vii). Bu isimlerden bazıları toplantılarda düzenli ve aktif olarak yer alırken bazıları yalnızca belirli toplantılara katılmıştır.

1.2. Komite Toplantılarının İşleyişi

Britanya Komitesi ilk toplantısını Butterfield'in başkanlığında ve 9-11 Ocak 1959 tarihleri arasında Cambridge niversitesi bünyesindeki Peterhouse College'da yapmıştır. Komite yeleri yılda üç kez yaptıkları bu toplantılar için önce Cambridge'de ardından sırasıyla Oxford, Londra ve Brighton gibi farklı şehirlerde bir araya gelmiştir. Bu toplantılar kimi zaman kısa süreli kesintilere maruz kalsa da uzun yıllar boyunca sürdürülmüştür (Vigezzi, 2005:vii & 109).

Komitenin kurucusu Butterfield, yaklaşık on yıl bu toplantılarda başkanlık görevini yürütmüş ve aynı zamanda toplantı tutanaklarını kaleme almıştır (Epp, 2014:28). Komite başkanlığı görevini Butterfield'in ardından sırasıyla 1967-1971 arasında Martin Wight, 1972-1978 arasında Adam Watson ve 1979-1984 arasında Hedley Bull stlenmiştir.

Komite başkanı, teması önceden belirlenen toplantıyla ilgili komite yeleri bilgilendirilip bu temada yazılan ve toplantıda tartışılacak makaleleri üyelere iletmekteydi. Önceden dağıtılan bu makaleler toplantıda yazarlarınca sunulmaktaydı. Komite yeleri sunulan varsayımları tartışmakta ve toplantı teması üzerindeki görüşlerini dile getirmekteydi (Hall & Dunne, 2019:7). Daha önce de belirtildiği gibi, konuk isimler de bu toplantılarda makale sunup tartışmalara katılabilmekteydi. Söz konusu toplantılarda katılan isimlerin yalnızca farklı akademik disiplinlerden değil, aynı zamanda uygulama alanından da gelmesi bu tartışmaları zenginleştirmekteydi.

Bu toplantılar, tema olarak belirlenen araştırma

sorusunun derinlemesine tartışılmasının yanı sıra, üyelere geleceğe dönük araştırma soruları açması açısından da önemlidir. Sunulan makalelerden bazıları Britanya Komitesi'nin derleme kitaplarında yer alırken, bazıları üyelerin bireysel yayınlarına temel teşkil etmiştir. Ayrıca Buzan'ın ifadesiyle, bu toplantılardaki tartışmaların sağladığı "çapraz döllenmeler" (*cross-fertilizations*) ve karşılıklı fikir alışverişi de en azından derleme kitaplar ve bireysel yayınlar kadar önemli bir çıktı oluşturmuştur (Buzan, 2001:472). Bir başka deyişle, Britanya Komitesi üyeleri sadece toplantılarda ele alınan konularda çalışmalarını derinleştirmeye değil, ayrıca farklı alanlardan uzmanlarla yaptıkları görüş alışverişi sayesinde farklı açılardan bakarak ve yeni araştırma soruları da geliştirerek alanlarını genişletmeye de başlamıştır.

1.3. Komite Toplantılarında Ele Alınan Temel Tartışmalar

Britanya Komitesi yılda üç kez düzenlediği yarı yapılandırılmış toplantılarını 20 yıldan fazla sürdürmüştür. Toplantılarda ele alınan temel araştırma soruları bu uzun süreçte değişime uğrarken, bu değişim doğal olarak üyelerin birlikte veya tek başlarına yaptıkları yayınlara da yansımıştır. Britanya Komitesi'nin toplantılarını ve tartışma konularını üç döneme ayırmak mümkündür.

Komitenin ilk dönem toplantılarında öncelikli olarak Uluslararası İlişkiler disiplininin doğası ve araştırma konuları ele alınmıştır. Daha sonra komite üyelerince ayrıntılı şekilde tartışılacak olan uluslararası sistem ve uluslararası toplum kavramlarının temelleri atılmıştır. Bunun yanı sıra, uluslararası sistemin anarşik yapıda olduğunu temel sav olarak kabul eden üyeler, egemen devletlerin böyle bir anarşik yapıda bir uluslararası toplum kurup kuramayacağını da tartışmış; uluslararası toplumun nasıl oluştuğuna dair görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler özellikle Bull ile Wight'ın makaleleri etrafında şekillenmiştir (Bu makaleler için bkz. Vigezzi, 2005:327-332). Bull, uluslararası ilişkilerde anarşi ve toplum ilişkisi üzerine eğilirken Hobbes ile Kant'ın görüşleriyle karşılaştırdığı Grotius'tan etkilenmiş; "The Gro-

tian Conception of International Society" makalesinde uluslararası toplumu Dayanımcı (*solidarist*-Grotiuscu) ve Çoğulcu (*pluralist*-Vattelyen) anlayışlar arasında karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir (Bull, 1966a). Yazar, böylece ileride kuramın temel tartışmalardan biri haline gelerek insani müdahale tartışmalarını şekillendirecek olan Dayanımcılık ve Çoğulculuk kavramlarını kurama kazandırmıştır.

Bu toplantılardaki tartışılan makalelerden bazıları 1966 tarihli *Diplomatic Investigations, Essays in International Politics* başlıklı derleme kitapta yayımlanmıştır (Butterfield & Wight, 1966a). Butterfield ve Wight, derledikleri makalelerin ortak özelliklerine işaret etmekteydi: Makalelerin referans çerçevesi, uluslararası teorinin sınırlılıkları veya kullanımı veya dış politika formülasyonu değil, uluslararası toplum ve devletler sistemiydi. Uluslararası siyasete dair genel bir teoriye değil, tarihsel bir bakış açısıyla ampirik ve tümevarımcı bir usule odaklanılmaktaydı. Ayrıca makaleler ahlaki bakış açısına sahipti; devletlerden oluşan uluslararası toplumu tarih boyunca bir arada tutan ve bir arada tutmaya devam eden ihtiyata ve ahlaki yükümlülüklerle açıklık getirme amacı taşımaktaydı (Butterfield & Wight, 1966b:12-13). Bu temel özellikler, sadece bu ilk derleme kitabın değil aynı zamanda Komite'nin de genel özelliklerini yansıtmaktaydı.

Diplomatic Investigations derlemesi, Atlas Okyanusu'nun iki yakasında ayrı ayrı (ve karşılıklı olarak) disiplininin çalışma yöntemlerine dair tartışmaların yükseldiği 1960'ların ortasında önemli bir dönüm noktasında yayımlanmıştır (Hall & Dunne, 2019:1). Butterfield ve Wight'ın işaret ettiği temel özellikler, bu dönemde Britanya'daki bir grup akademisyenin ve araştırmacının disipline dair anlayışının ve yöntemlerinin ABD'de hâkim olan anlayıştan çok farklı olduğunu göstermiştir.

Britanya Komitesi, söz konusu derlemenin makalelerini 1963 yılında tamamladıktan sonra yeni tartışma konularını ele almaya başlamıştır. Bu ikinci dönemde toplantılarının gündemini iki ana tema oluşturmaktaydı. İlk tema komite üye-

lerinin disipline yaklaşımı ile ABD kökenli Davranışsalcı yaklaşım arasındaki ayırım iken, ikinci tema karşılaştırmalı devletler sistemleri olmuş ve bu tema üzerinde kaleme alınan makaleler temelinde yeni bir ortak yayın girişimi başlatılmıştır (Dunne, 1998:116-117). Söz konusu temalardan ilkinde sadece bazı üyeler ilgi göstermiş ve bu konuda yapılan sınırlı sayıdaki yayının en önemlisi Bull'un Amerikan Uluslararası İlişkiler disiplinine ve "bilimsel yaklaşımı"na (davranışsalcılığa) yönelik tepkisini dile getirdiği ve disiplinin "klasik yaklaşım"la (gelenekselcilikle) çalışılması gerektiğini savunduğu makalesi olmuştur (Bull, 1966b). Karşılaştırmalı devletler sistemleri teması ise Wight ile Watson dâhil olmak üzere neredeyse bütün üyelerin ilgisini çekmiştir.

Komitenin ikinci dönem toplantılarında devletler sistemleri ve bu temayla bağlantılı geliştirilen konularda makaleler ve yayın projeleri sunulup tartışılsa da ikinci bir derleme kitap yayımlama planları sonuçsuz kalmıştır. Buna rağmen, 1960'lı yılların ikinci yarısı ile 1970'li yıllar, düzenli sürdürülen toplantılar sayesinde komite üyeleri için hayli verimli geçmiş ve komite üyeleri toplantılardaki tartışmalardan da yararlanarak bireysel çalışmalarını yayımlamıştır. Martin Wight *Systems of States* kitabıyla (Wight, 1977) modern veya Batılı devletler sistemi ile dünya tarihindeki diğer devletler sistemlerinin işleyiş düzenlerini değerlendirmiştir. Hedley Bull kendi kaleme aldığı *The Anarchial Society, A Study of Order in World Politics* kitabında (Bull, 1977) dünya siyasetinde düzenin doğasını, bu düzenin sağlanabileceği egemen devletler toplumunun yapısını ve egemen devletler sisteminin dünya düzeni için bir yol sunup sunamayacağını sorgulamıştır. Bull, Adam Watson ile derlediği *Expansion of International Society* başlıklı derlemede (Bull & Watson, 1984) ise uluslararası toplum temasını Avrupa uluslararası toplumunun doğası ve genişlemesi bağlamında ele almıştır.

Britanya Komitesi toplantılarındaki makaleler ve tartışmalar, 1980'lere gelindiğinde önceki dönem tartışmalarının doğal sonucu olarak değişmiş-

tir. Komitenin bu üçüncü döneminde, devletler sistemlerinin karşılaştırılması tartışmaları yerini Avrupa uluslararası toplumunun ortaya çıkışı tartışmalarına bırakmıştır. Ayrıca söz konusu Avrupa uluslararası toplumunun sahip olduğu kuralların ve kurumların mevcut dönemde küresel hal almaya başlayan uluslararası toplumun oluşumuna etkileri de komite üyelerinin ele aldığı konular arasına girmiştir. Adam Watson'un kaleme aldığı *The Evolution of International Society, A Comparative Historical Analysis* (Watson, 1992) bu tartışmaların ürünü olarak yayımlanmıştır. Watson, 1984 tarihli derleme kitabının tamamlayıcısı kabul edilen bu çalışmasında dünya tarihi boyunca yaşanan tüm devletler sistemlerini, Avrupa uluslararası toplumunu ve küresel uluslararası toplumu benzerlikleri, farklılıkları ve işleyiş biçimleriyle ele almıştır. Bu üçüncü dönemde yayımlanan bir başka önemli eser ise, İngiliz Okulu'nun temel eserlerinden kabul edilen *International Theory: The Three Traditions* başlıklı kitaptır (Wight, 1992). Bu eser, Wight'ın ölümünden sonra yazarın ders notlarından derlenerek yayımlanmıştır. Bağımsız bir uluslararası kuramın mevcut olmadığını ancak bunun yerine tarihteki düşünürlerin ve devlet adamlarının somutlaştırdığı ve kuşaklar boyu aktardığı üç düşünce geleneğinin bulunduğunu söyleyen Wight, kuram söyleminin merkezine üç düşünür grubu (Makyavelist/Realist, Grotiuscu/Rasyonalist ve Kantçı/Revolüsyonist düşünce gelenekleri) arasındaki tartışmayı yerleştirmiştir. Wight, Makyavelistleri "kan, demir ve ahlak dışı insanlar", Grotiuscuları "yasa, düzen ve sözünün eri insanlar" ve Kantçıları "yıkım özgürleşme ve görev bilinçli insanlar" olarak görmekteydi. Her bir düşünce geleneği, uluslararası politikanın doğasına ilişkin tanımlama ve insanların nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin bir dizi öngörü içermekteydi (Bull, 1976; Bull, 1992). Wight ayrıca bu üç Düşünce Geleneğinin (Realizm, Rasyonalizm ve Revolüsyonizm) "görkemli, sakin ve bağımsız üç dere gibi sabit ve saf olmadığını ... girdapları ve karşı akıntıları olan ve kimi zaman birbirleriyle keşişen ve asla çok uzun bir süre için kendi yataklarıyla sınırlı kalmayan dereler olduğunu" söylemekte (Wight, 1992:260) ve bu ge-

leneklerinin bir arada düşünülmesinin disiplinin çalışılmasına katkı sağlayacağını savunmaktadır. Ayrıca, Wight'a göre disiplinindeki "iki okullu" (Realist ve Revolüsyonist) değerlendirmelerin temel zayıflığı farklı fikirleri birbirini dışlar halde yorumlamalarıdır. Wight'ın üçüncü düşünce geleneği olarak saydığı Rasyonalizm, tamamen zıt noktadaki Realizm ile Revolüsyonizm arasında bir "orta yol" (*via media*) işlevi görmektedir (Dunne, 1998:57). Kuramsal olarak bakıldığında, bu "orta yol" kavramı, İngiliz Okulu'nun ikilemlerden uzak durduğunu göstermektedir.

Özetlemek gerekirse, Britanya Komitesi, 30 yıla yakın düzenli toplantılarını sürdürmüş ve bu toplantılardaki tartışmalar ve fikir alışverişleri sayesinde disiplinindeki önemli sorulara cevap arayan araştırmacılar önemli eserler vermiştir.

2. Sessizlik Dönemi

Britanya Komitesi'nin düzenli toplantıları 1985'te sona ermiş ve komite üyelerinin yayınları kısa süre için durmuştur. Bu düşünce okulunun bir süre sessizliğe gömülmesinin ardında birçok neden bulunmaktadır.

Bu nedenlerden ilki, 1980'lerin ortasında iki komite başkanının birbiri ardına (Hedley Bull'un 1985'te, halefi R. J. Vincent'in 1989'da) hayatını kaybetmesiydi. Bu ölümler Britanya Komitesi'nin çalışmalarını olumsuz etkilemiş ve komite üyeleri düzenli olarak toplanamamıştır.

Bununla birlikte, komitenin kurucu üyelerinin önce öğrencileri ve daha sonra meslektaşları olan Tim Dunne, Nicholas J. Wheeler, Robert Jackson, James Mayall, Andrew Hurrell ve Hideki Suganami gibi isimler kendi araştırmalarını sürdürmekteydi. Ancak bu isimlerin çalışmaları, 1980'lerde disiplininde yaygın olarak çalışılan konular karşısında yeterince dikkat çekmemiştir (Söz konusu çalışmalardan bazıları şunlardır: Watson, 1982; Gong, 1984; Bull, 1984; Mayall, 1982; Vincent, 1986; James, 1986; Mayall, 1990; Linklater, 1990; Jackson, 1990). Disiplin bu dönemde Neorealitler ile Neorealitlerin Kuzey Amerika kökenli eleştirmenleri arasındaki tar-

tışmalarla daha fazla ilgilenmiştir (Linklater & Suganami, 2006:25). ABD'nin disiplinindeki bu hakimiyeti, düşünce okulunun geçici bir sessizliğe bürünmesinin ikinci nedeni olmuştur.

Üçüncü neden olarak, disiplininde (postmodernizm veya eleştirel teori gibi) yeni kuramların ve (dış politika analizi veya ekonomi-politik gibi) yeni alt-disiplinlerin ortaya çıkması gösterilebilir. Bu yeni kuramların ve alanların ortaya çıkışı, kendi araştırma sorularına odaklanan yazarların 1980'lerde disiplinin yansıtan çalışmalara alınmaması anlamına gelmiştir (Dunne, 2010a:270). Kendi çalışmalarını odaklanan ve birbirleriyle yakın ilişki içinde çalışan bu düşünce okulu araştırmacıları, yeni kuramların ve araştırma konularının baskınlığı nedeniyle disiplinindeki genel tartışmalarda geri planda kalmıştır.

1980'lerde yaşanan bir başka önemli gelişme ise bu düşünce okulunun kapatılması gerektiği iddiasının öne sürülmesidir. Ancak bu iddia, ilginç bir şekilde, düşünce okulunun "İngiliz Okulu" olarak adlandırılmasını sağlamıştır. Britanya Komitesi'nin üyeleri veya birlikte çalıştıkları akademisyenler geliştirdikleri düşünce okulu/çerçevesi için "Britanya Okulu"/"İngiliz Okulu" terimini veya başka bir terimi kullanmamış (Devlen & Özdamar, 2010:45); gerektiğinde "klasik yaklaşım" terimini tercih etmiştir. Bu düşünce okuluna "İngiliz Okulu" adını veren ise aslında bu düşünce okulunun kapatılması gerektiğini savunan Roy E. Jones olmuştur (Jones, 1981). Bu okulun sahip olduğunu söylediği özelliklerinin bulunmadığını ve "İngilizliği"nin tartışmalı olduğunu iddia eden Jones'un 1981 tarihli makalesi, yayımlandığı dönemde olumlu veya olumsuz herhangi bir tepki almamıştır. Bu okulun önemli isimleri, söz konusu dönemde kendilerini belirli bir adla tanımlamaktan ziyade üzerinde çalıştıkları uluslararası siyaset konularıyla daha fazla ilgilenmekteydi (Bellamy, 2007: 76). Bir başka deyişle, Britanya Komitesi üyeleri ve birlikte çalıştıkları akademisyenler bu kapatma çağrısını görmezden gelmiştir.

Jones'un bu kapatma çağrısına doğrudan olum-

lu ya da olumsuz yanıt verilirse de İngiliz Okulu'nun varlığı, özgünlüğü ile güçlü ve zayıf yönleri üzerine bir tartışma başlamıştır. Hidemi Suganami, 1983'te düşünce okulunun benzersiz yaklaşımını ve birleştirici özelliklerini işaret eden bir makale yayımlamıştır (Suganami, 1983). Sheila Grader'ın 1988 tarihli makalesi ve bu makaleye cevap olarak Peter Wilson'ın 1989 tarihli makalesi, İngiliz Okulu'nun varlığı, üyeleri ve varsayımları üzerine olan tartışmaları hızlandırmıştır (Grader, 1988; Wilson, 1989). Bu tartışma, daha sonra İngiliz Okulu ile yeni gelişen diğer Uluslararası İlişkiler kuramları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyan ve aşağıda değinilecek olan çalışmalarla giderek genişleyecek ve 1990'ların ikinci yarısından itibaren İngiliz Okulu'nun yeniden canlanması için önemli bir adım teşkil edecektir.

3. İngiliz Okulu'nun Yeniden Canlanması ve Buzan'ın Çağrısı Sonrası Evrimi

İngiliz Okulu'nun varlığıyla ilgili 1980'lerin sonunda başlayan tartışmalar, dünya siyasetinde önemli değişimlerin yaşanmaya başladığı döneme denk gelmiştir. Dolayısıyla hem okulun varlığıyla, varsayımlarıyla ve disiplindeki diğer kuramlara olan benzerlikleriyle ilgili tartışmalar hem de dünya siyasetindeki önemli değişimler sayesinde İngiliz Okulu kuramına ilgi artmaya başlamıştır. Bununla birlikte, İngiliz Okulu'nun temel eserleri arasında kabul edilen iki kitap (Wight, 1992; Watson, 1992) daha önceki yıllarda yazılmalarına rağmen ancak 1992'de yayımlanabilmiş ve düşünce okuluna ilginin artmasında etkili olmuştur.

3.1. Artan İlgi ve Yeni Yayınlar

Dünya siyasetinde 1990'ların başında yaşanan değişim ve dönüşümler, Uluslararası İlişkiler disiplini kuramları ve araştırma yöntemleri konusunda büyük tartışmaları başlatmıştır. Soğuk Savaş dönemi kuramlarının sorgulanmaya başlamasının nedeni bu kuramların Soğuk Savaş'ın sona ereceğini öngörememesi ve liberal demokratik düzenin tüm dünyaya yayılacağı hipotezlerinin sonuçsuz kalmasıydı. Disiplinde klasik So-

ğuk Savaş dönemi kuramlarının mevcut dünya siyasetini ve uluslararası ilişkileri açıklamada yetersiz kaldığı görülmüştür. 1990'ların başında Soğuk Savaş dönemi kuramlarının işlevi ve etkileri sorgulanmaya başlarken, İngiliz Okulu disiplini sahip olduğu "klasik yaklaşım"la ve ana varsayımlarıyla dönemin tartışma konularına önemli öngörüler sunabileceğini göstermiştir (Hall & Dunne, 2019: 25). Böylece, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından İngiliz Okulu'na yönelik artan bir ilgi oluşmuştur (Bellamy, 2007:76; Arı, 2014:37).

Bu dönemde İngiliz Okulu'na ilginin artmasını sağlayan bir başka etken, yine aynı dönemde disiplinde pozitivistlere karşı yükselen İnşacılık akımının daha fazla zemin kazanmasıydı. İnşacı kuramcıların keşfetmekte olduğu uluslararası toplum kavramı ve uluslararası ilişkilerin toplumsal yönleri, İngiliz Okulu'nda neredeyse yarım yüzyıllık geçmişe sahip oturmuş bir tartışma konusuydu. İnşacılıkla sahip olduğu benzerlikler üzerinden yeniden okunan İngiliz Okulu, güçlü tarihsel, felsefi ve kuramsal temelleri sayesinde en azından Avrupa akademisinde hem kuramsal hem ampirik analiz için tercih edilen bir yaklaşım haline gelmiştir (Devlen & Özdamar, 2010:44) (Bu çalışmalara örnek olarak bkz. Dunne, 1995; Jones, 1998; Wæver, 1999; Reus-Smit, 2002). Uluslararası toplum kavramının yanı sıra, Soğuk Savaş sonrası disiplinin gündemine yerleşen kültür, etik ve normatif tartışmalar da İngiliz Okulu düşünürlerince zaten ele alınan konular arasındaydı (Kültür üzerine çalışmalar için bkz. Rengger, 1992; Stivachtis, 1998; Reus-Smit, 1999. Normatif tartışmalar ve etik üzerine çalışmalar için bkz. Linklater, 1992; Smith, 1992; Wheeler, 1996; Nardin, 1998; Kingsbury, 1998; Linklater, 1998).

Kendilerini İngiliz Okulu geleneğiyle tanımlayan veya İngiliz Okulu düşüncesiyle etkileşime giren akademisyenlerin sayısı bu dönemde giderek artmıştır (Bellamy, 2007:77). Bu artışla birlikte 1990'larda İngiliz Okulu'yla bağlantılı çalışmalar da çoğalmaya başlamıştır. Kimi akademisyenler İngiliz Okulu ile diğer kuramlar veya yaklaşımlar

arasındaki benzerlikleri ve olası ortak araştırma konularını ele alırken (Buzan, 1993; Buzan & Little, 1996; Little, 1995), diğer akademisyenler İngiliz Okulu'nun araştırma konularının sınırlarını belirlemeye ve disipline katkılarını kanıtlamaya girişmiştir (Buzan & Little, 1994; Brown, 1995; Fawn & Larkins, 1996; Jackson, 1996; Little, 1998). Ayrıca yine bu dönemde, İngiliz Okulu'nun tarihçesiyle ve entelektüel çerçevesiyle ilgili araştırmalar yoğunlaşmıştır (Dunne, 1998; Suganami, 2003; Vigezzi, 2005). Tüm bunlar bir arada düşünüldüğünde, kuramın varlığını, kavramsal çerçevesini ve disiplinindeki yerini sağlamlaştıran çalışmaların yapıldığı ve böylece İngiliz Okulu'nun disiplinindeki temel kuramlar arasında kendine yer edinmesi yolunda ilerleme kaydedildiği görülmektedir.

3.2. Buzan'ın Britanya Komitesi'ni Yeniden Toplama Çağrısı

Bu düşünce okuluna ilgiyi arttıran ve yukarıda özetlenmeye çalışılan ilk adımların ardından İngiliz Okulu'nun yeniden canlanmasını (veya kimi yazarlara göre "Yeni İngiliz Okulu"nun doğmasını) sağlayan en önemli adım, Barry Buzan'ın 1999'da yaptığı çağrı olmuştur. Buzan, Britanya Uluslararası İlişkiler Derneği (*British International Studies Association-BISA*) 1999 yılı toplantısında İngiliz Okulu'nun durumunu değerlendirerek Britanya Komitesi'nin araştırma programı olarak yeniden bir araya getirilmesi çağrısını yapmıştır (Buzan, 1999). Bu çağrı İngiliz Okulu'nun yeniden canlanması sürecinde bir dönüm noktasını teşkil etmiştir (Buranelli, 2015:10).

Buzan, bu çağrısının gördüğü ilginin ardından, disiplinin Britanya'daki önemli dergilerinden *Millennium*'da İngiliz Okulu üzerine bir tartışma bölümü yayımlamıştır. Bu bölümde Watson ve Hurrell gibi bu düşünce okulunun önemli isimlerinin ve Martha Finnemore gibi bu çağrıya farklı yanıt veren araştırmacıların makaleleri yer almıştır ("Forum on the English School", 2001). Buzan buradaki "The English School: An Underexploited Resource in IR" başlıklı makalesinde İngiliz Okulu'nun ayırt edici özelliklerini vurgulayarak

daha tutarlı bir araştırma gündemi inşa edilmesi ve Britanya Komitesi çalışma yöntemlerinin canlandırılması çağrısını yinelemiştir (Buzan, 2001). Komitenin çalışma yöntemlerinin faydasını kanıtladığını düşünen Buzan'a göre, bu yöntemler daha geniş bir grubun kuram ile uygulamayı bağlantılı şekilde çalışabileceği bir araştırma gündemini hayata geçirmek için kullanılabilir.

Soğuk Savaş sonrası disiplinindeki değişimle birlikte İngiliz Okulu'na yönelik ilginin arttığı bir dönemde Buzan'ın bu çağrısı, akademik dünyada büyük yankı uyandırmıştır. Söz konusu çağrı en azından üç amaca sahipti: Bu amaçlardan birincisi, İngiliz Okulu'nun tüm yönlerini yeniden ele almayı ve değerlendirmeyi hedefleyen bir araştırma gündeminin başlatılmasıydı. İkinci amaç İngiliz Okulu'nun yöntemlerini tartışma ve geliştirme yönünde adım atılmasıydı. Üçüncü amaç ise İngiliz Okulu ile disipline eleştirel yaklaşımlar arasında bir iş birliği oluşturulmasıydı (Green, 2014: 3). Buzan'ın çağrısı kısa süre içinde bu üç amaca da ulaşacaktı.

3.3. (Yeni) İngiliz Okulu Kuramının Evrimi

Yukarıda sözü edildiği gibi Buzan'ın yeniden toplanma çağrısı büyük ilgi görüp amacına ulaşırken bu başarıda Buzan'la çalışan veya kendisinden etkilenen akademisyenlerin çalışmaları da önemli pay sahip olmuştur. Bu akademisyenler İngiliz Okulu'nu hem derinleştirerek hem de genişleterek kuramın evrimine katkı sağlamıştır. Bu yeni dönemde İngiliz Okulu'nun evrimini Buzan çağrısındaki üç amaç kapsamında ele almak mümkündür.

Burada sözü edilen ilk amaç kapsamında, İngiliz Okulu'nun ampirik/bilimsel gündemi ile normatif soruları arasında ayrıma gidilmesini amaçlayan araştırma gündemi kapsamında yeni çalışmalar yapılmıştır. Buzan ve meslektaşları Little yeni araştırma gündemi oluşturulmasıyla ilgili çalışmaları başlatan ilk isimler olurken (Buzan & Little, 2000; Buzan, 2004; Little & Williams, 2006) onları takip eden diğer akademisyenler bu kapsamda dünya tarihindeki uluslararası sistemler, uluslararası toplumun kurumları ve bu kurumla-

rın ortaya çıkışı ve değişimi, dünya toplumu gibi İngiliz Okulu'nun temel kavramları ve varsayımları üzerine çalışmalarını yayımlamıştır (Cox, Dunne & Booth, 2001; Brown, 2001; Holsti, 2004; Clark, 2007; Acharya & Buzan, 2019).

Kimi akademisyenler bu dönemde düzen-adalet, çoğulcu-dayanışması uluslararası toplum ve müdahale etme-etmeme gibi İngiliz Okulu bünyesinde zaten mevcut olan normatif tartışmaları yeniden değerlendirmeye başlamıştır (Wheeler, 2000; Jackson, 2000; Mayall, 2000; Shapcot, 2002; Ayoob, 2002; Brown, 2002; Keren & Sylvan, 2002; Bellamy, 2003; Foot, Gaddis & Hurrell, 2003). Bu normatif tartışmalarda özellikle dikkat çeken kavram insani müdahale kavramı olmuştur. Bunun nedeni, özellikle Soğuk Savaş'ın hemen ardından artan insani müdahale uygulamaları ve bu uygulamaların başarıları/başarısızlıkları olmuştur. İngiliz Okulu kuramcıları bu kavramı iki farklı yaklaşımla yani çoğulculuk ve dayanışmacılık temelinde tartışmıştır. Wheeler (2000) dayanışmacı kanatta yer alırken Jackson (2000) ve Mayall (2000) çoğulcu kanatta yer almıştır.

Bunlar dışında İngiliz Okulu'nun daha önce ele almadığı farklı alanlar ve konular da bu araştırma gündemine dâhil edilmiştir. Burada Buzan bölgesel rejimler ve güvenlik konularının da İngiliz Okulu kuramıyla ele alınabileceğini göstermiştir (Buzan & Gonzalez-Pelaez, 2009; Buzan, 2010; Buzan & Zhang, 2014; Buzan, 2015). Benzer şekilde Dunne, Wheeler, Bellamy ve Hurrell gibi kuramın önemli isimleri, İngiliz Okulu bakış açısını bölgesel örgütler/rejimler ve bölgesel uluslararası toplumlar (Riemer & Stivachtis, 2002; Qui-bin, 2007; Hurrell, 2007; Aalto, 2007), çevre (Falkner, 2017; Paterson, 2005; Falkner, 2012) ve güvenlik (Dunne & Wheeler, 2004; Bellamy & McDonald, 2004; Booth & Wheeler, 2008) gibi konulara uyarlamıştır.

İkinci amaç kapsamında, yorumlayıcı, tarihsel ve nitel olarak sınıflandırılabilir geleneksel yöntemleri (klasik yaklaşımı) kullanan İngiliz Okulu'nun yöntemlerine dair yayınlar ve tartışmalar artmıştır. Buzan bu amaçla iki yeni

çalışma yayımlarken (Buzan, 2004; Buzan, 2014) yeni İngiliz Okulu'nun önemli isimleri de kuramın yöntemlerine yönelik eleştirilere yanıt veren çalışmalarıyla metodolojisini de sağlamlaştırmıştır (Linklater & Suganami, 2006; Navari, 2009; Wilson, 2012; Navari, 2014; Navari & Green, 2014; Navari, 2021). Bu yayınların bir kısmı, 1990'lardaki çalışmaların devamı olarak İngiliz Okulu ile başta İnşacılık olmak üzere diğer kuramlar arasında bağ kurup karşılaştırma yaparken, bir kısmı da İngiliz Okulu'nun eklektik yapısının önemine ve bu eklektik yapının disipline sağlayacağı yeni açılımlara dikkat çekmiştir.

Yukarıda ifade edilen üçüncü amaç kapsamında ise İngiliz Okulu ile Uluslararası İlişkiler disiplinine eleştirel yaklaşımlar arasında çok yönlü bağlar kurulmuş ve bu sayede İngiliz Okulu kuramsal ve kavramsal olarak daha derinden beslenmiştir. Bu bağlardan bir kısmı, İngiliz Okulu'nun normatif soruları ve İnşacılık akımının eleştirel soruları arasında oluşturulmuştur. İngiliz Okulu kuramcıları ayrıca yükselen postkolonyal yaklaşımların eleştirilerine ve hassasiyetlerine de ilgi göstermiş ve böylece kuramın Avrupa-merkezci yaklaşımıyla yüzleşmeye ve öz eleştiri yapmaya yönelmiştir. Bu öz eleştirilerin sonucu olarak Avrupa-merkezciliğin eleştirisi, Avrupa'nın dünyanın geri kalanındaki uluslararası sistemlerle ilk karşılaşmaları ve Avrupa uluslararası toplumundan önceki diğer uluslararası toplumlar üzerine çalışmalar yayımlanmıştır (Buzan & Little, 2000; Shapcott, 2001; Keene, 2002; Suzuki, 2009; Dunne, 2010b). Böylece İngiliz Okulu eleştirel kuramlarla bağ kurarken bir yandan öz eleştirisi yapmış ve böylece disiplinindeki konumunu güçlendirmiştir.

Özetlemek gerekirse, hem 1990'ların başında yaşanan değişimlerin hem de Buzan'ın yeniden toplanma çağrısının etkisiyle 2000'lerle birlikte İngiliz Okulu kavramlarını ve yöntemlerini kullanan çalışmalar artmıştır. Bu çalışmalar İngiliz Okulu kuramının daha önce ele almadığı konuları/soruları ele alarak ve metodolojisini tartışıp sağlamlaştırarak kuramın evrimine katkıda bulunmuştur. Buzan'ın çağrısının ve gerek tek ba-

şına gerekse ortak yazarlarla sunduğu eserlerin de bu evrimin fitilini ateşlediğini söylemek mümkündür.

Son olarak, Buzan'ın bu "Britanya Komitesi'ni yeniden toplama" çağrısını yapmadaki amacının söz konusu komitenin yaptığı gibi makalelerin tartışılacağı ve düzenli aralıklarla gerçekleştirilecek bir seminer dizisini hayata geçirmek olduğu görülmektedir. Ancak internetin küreselleştirdiği ve sık sık büyük ölçekli uluslararası konferansların düzenlendiği günümüz dünyasında küçük ve kapalı Britanya Komitesi'nden daha farklı bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu yapı çalışmalarını İngiliz Okulu'nun kurucu üyelerinin yaptıklarının ötesinde taşıyan araştırmacılardan oluşan küresel bir ağ olmuştur (Suganami, 2011:32). Söz konusu küresel ağın en büyük göstergelerinden biri, Uluslararası Çalışmalar Derneği (*International Studies Association-ISA*) bünyesinde bir İngiliz Okulu Bölümü'nün (*English School Section-ENGSS*) kurulmasıdır.¹ İngiliz Okulu'nun daha geniş kapsamlı ve daha çok yönlü bir yapıya kavuşması nedeniyle Buzan'ın Britanya Komitesi'nin çalışma yöntemlerini canlandırma çağrısı işlerlik kazanmamıştır. Bununla birlikte, ENGSS'nin kurulması, Buzan'ın çağrısının küreselleşen dünyada güncel koşullara uyarlanması olarak görülebilir.

Buzan 2020 yılında kendisiyle yapılan bir mülakatta "İngiliz Okulu çalışmaları nereye gidiyor?" sorusuna özetle şu yanıtı vermiştir: "*Aynı anda birçok ilginç koldan ilerliyor. Birincil kurumlar ve bunların zaman içindeki değişimi sorusu üzerine odaklanan çalışmalar var. ... Klasik İngiliz Okulu'nun nispeten göz ardı ettiği konularda, örneğin ikincil kurumlar üzerine ve birincil kurumlar ile ikincil kurumlar arasındaki ilişki üzerine çalışmalar yapılıyor. ... Ayrıca İngiliz Okulu'nu çoğullandırmak için önemli çalışmalar mevcut. Teorilerimiz fazlasıyla Batı tarihine odaklanmıştı ve bu nedenle bugün artık uluslararası toplumların diğer türlerini ortaya çıkar-*

mak ve tarihe daha küresel bir perspektiften bakmak için çaba harcanıyor. ... Bu tür araştırmalar önemli, çünkü bugün artık postkolonyal kırgınlıkların önemli bir rol oynadığı Batı Sonrası bir dünya düzenine ilerlemekteyiz. Bu da ağır çoğulcu bir dünya anlamına gelmekte" (Buzan, 2020). Buzan'ın bu cevabıyla İngiliz Okulu kuramının geçirdiği evrimi ve İngiliz Okulu kuramının ilerlediği yönü özetlediğini söylemek mümkündür.

İngiliz Okulu kuramına yönelik artan ilgiyle birlikte, önemli uluslararası konferanslarda her yıl İngiliz Okulu'na ayrılmış paneller, yuvarlak masa toplantıları ve atölyeler düzenlenmektedir. Bu tür toplantılara son örnekler olarak 2024 ISA kongresinde düzenlenen 13 oturum (ISA, 2024) ve 2024 EISA PEC (European International Studies Association - Pan-European Conference) kongresinde düzenlenen altı oturum (EISA, 2024) verilebilir.

Sonuç

Uluslararası İlişkiler disiplininde özellikle Soğuk Savaş sonrası ilgi görmeye başlayan kuramsal yaklaşımlar içinde İngiliz Okulu önemli yere sahiptir. Disiplinde özellikle Soğuk Savaş sonrası yaşanan dönüşümle ve yeni arayışlarla birlikte bu kurama gösterilen ilginin arttığı görülmektedir. Ancak İngiliz Okulu çok daha uzun bir geçmişe sahiptir ve köklerini İkinci Dünya Savaşı sonrası disiplinin doğasını ve temel varsayımlarını çalışan Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi'nden almaktadır. Britanya Komitesi üyeleri, Soğuk Savaş döneminde baskın olan ABD yaklaşımından farklı bir yönde ilerleyerek kendi araştırma konularını ve yöntemlerini belirlemiştir. Bu komitenin ve komite üyelerinin çalışmaları, Soğuk Savaş döneminin revaçtaki konularından farklıydı ve dolayısıyla disiplinin merkezinden uzakta kalmaktaydı. Ancak bu uzaklık, komite üyelerinin ve onların ardından gelen öğrencilerinin ve meslektaşlarının çalışmalarını etkilememiş; söz konusu yazarlar kendi

¹ ENGSS 1999 başında Barry Buzan, Richard Little ve Ole Wæver tarafından kurulmuştur. ENGSS'nin kurulmasının ardındaki düşünce, mevcut İngiliz Okulu topluluğu içinde bağları güçlendirmek ve (özellikle Dünya Tarihi, Uluslararası Hukuk, Uluslararası Ekonomi Politik, Avrupa Birliği Çalışmaları ve Tarihsel Sosyoloji gibi) diğer disiplinlerdeki benzer çalışma alanlarıyla yeni bağlar kurmaktır. (English School Section (ENGSS) of ISA (2023)).

araştırma sorularına cevap aramayı sürdürmüştür.

Temel kuramlar Soğuk Savaş'ın sona ermesini ve bu süreçte yaşanan gelişmeleri açıklamakta yetersiz kalınca disiplinde yeni arayışlar başlamış ve bu dönemde yükselişe geçen İnşacı ve eleştirel yaklaşımların yanı sıra uluslararası toplum vurgusuyla öne çıkan İngiliz Okulu'na da ilgi artmıştır. Bu düşünce okulunun kavramları, varsayımları ve yöntemleri yeniden ele alınmaya başlarken, Uluslararası İlişkiler disiplinde önemli bir isim olan Barry Buzan'ın Britanya Komitesi'ni yeniden toplama çağrısı da İngiliz Okulu için bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde, Buzan'ın çağrısının da etkisiyle, dünyanın farklı yerlerinden kendini bu düşünce okuluyla özdeşleştiren ve kuramın temel varsayımlarını kullanıp geliştiren akademisyenler ve araştırmacılar çoğalmıştır.

Çalışmada ortaya konmaya çalışan İngiliz Okulu tarihçesinin genel hatlarını aşağıdaki tabloda olduğu gibi on yıllık dönemler halinde özetlemek mümkündür.

Sonuç olarak, Soğuk Savaş sonrası dönemde disiplinin yerleşik kuramları karşısında sunduğu önemli öngörüler sayesinde ilgi çekmeye başlayan İngiliz Okulu kuramı, Buzan'ın yeniden toplanma çağrısı sonrası hızlı bir canlanma dönemine girmiştir. İngiliz Okulu'nun mevcut araştırma sorularıyla ilgili çalışmalar yapan Dunne, Wheeler, Suganami ve Linklater gibi yazarlar bu dönemde yayınlarını sürdürürken, Buzan, Buzan'ın birlikte çalıştığı akademisyenler (Acharya, Gonzalez-Pelaez, Little ve Zhang) ve Buzan'dan etkilenen diğerk araştırmacılar da (Navari, Falkner, Green, Aalto, vd.) kuramın canlanmasında ve evriminde önemli rol oynamıştır.

Bu isimlerin yaptığı çalışmalardan bir kısmı, İngiliz Okulu'nun daha önce yeterince eğilmediği (dünya toplumu, ikincil kurumlar) veya hiç ele almadığı (bölgesel düzey, çevre sorunları, güvenlik) konulara ve sorunlara eğilerek kuramın genişlemesine katkıda bulunmuştur. Bu araştırmacılarından bir kısmı ise, kuramın metodolojisini üzerine tartışmaları ele almış, bu konuda kurama

Tablo 1. İngiliz Okulu Tarihçesinin Genel Hatları²

1959:	Uluslararası Siyaset Teorisi Üzerine Britanya Komitesi'nin kurulması
1960'lar:	Kuramsal/Kavramsal arka planın oluşması ve temel metinlerin yazılması
1970'ler:	İngiliz Okulu'nun klasik eserlerinin yazılması ve yayınlanması
1980'ler:	* (özellikle 80'lerin ikinci yarısı için) Komite üyelerinin ve öğrencilerinin sessizlik dönemi * İngiliz Okulu'nun varlığının/varsayımlarının sorgulanmaya başlanması
1990'lar:	* Değişen uluslararası gündemle İngiliz Okulu kavramlarının tekrar dikkat çekmesi * Temel varsayımlarını ve diğerk kuramlarla ilişkisini ortaya koyan yayınların artması * Barry Buzan'ın İngiliz Okulu'nu yeniden canlandırma çağrısı (1999 çağrısı)
2000'ler:	* Barry Buzan'ın İngiliz Okulu'nu yeniden canlandırma çağrısı (2001 makalesi) * İngiliz Okulu kuramına ilginin artması * Dünyanın farklı yerlerinden akademisyenlerin ve araştırmacıların tartışmalara dâhil olması
2010'lardan günümüze	İngiliz Okulu'nun daha önce ele almadığı konuların da ele alınmaya başlaması; yöntemlerinin ilerletilmesi; böylece kapsamlı bir kuram haline gelmesi

² Yazar tarafından oluşturulmuş özgün tablodur.

getirilen eleştirileri de dikkate alarak yöntemlerini sağlamlaştırmayı hedeflemiş ve böylece kuramın derinleşmesine katkı sağlamıştır. Bu dönemde ayrıca İngiliz Okulu ile eleştirel yaklaşımlar arasında kurulan bağlar sayesinde, İngiliz Okulu araştırmacıları kuramın özellikle Avrupa merkezci bakış açısıyla yüzleşerek öz eleştiriye yönelmiştir ki bu da kuramın evriminde önemli bir adım olmuştur. Tüm bu çalışmalar sayesinde İngiliz Okulu kuramına ilgi artarken uluslararası konferanslarda İngiliz Okulu'na ayrılan paneller düzenlenmekte ve bu kuramı ileriye taşıyan yayınlar yapılmaya devam etmektedir.

Kaynakça

- “Forum on the English School”. (2001). *Review of International Studies*, 27(3), 465-513.
- Aalto, P. (2007). Russia’s Quest for International Society and the Prospects for Regional- Level International Societies. *International Relations*, 21(4), 459-478.
- Acharya, A. & Buzan, B. (2019). *The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary*. Cambridge University Press.
- Arı, T. (2014). Uluslararası İlişkilerde Büyük Tartışmalar ve Post-Modern Teoriler. In T. Arı (Ed) *Postmodern Uluslararası İlişkiler Teorileri 2, Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Yaklaşımlar*, Dora Yayınları, 1-47.
- Ayoob, M. (2002). Humanitarian Intervention and State Sovereignty. *International Journal of Human Rights*, 6(1), 81-102.
- Bellamy, A.J. (2003). Pragmatic Solidarism and the Dilemmas of Humanitarian Intervention. *Millenium*, 31(3), 473-479.
- Bellamy A.J. (2007). The English School. In M. Griffiths (Ed) *International Relations Theory for the Twenty-First Century, An Introduction*, Routledge, 75-87.
- Bellamy A.J., & McDonald, M. (2004). Securing International Society: Towards an English School Discourse of Security. *Australian Journal of Political Science*, 39(2), 307-330.
- Booth, K. & Wheeler, N. (2008). *The Security Dilemma: Fear, Cooperation and Trust in World Politics*. Palgrave.
- Brown, C. (1995). International theory and international society: the viability of the middle way?. *Review of International Studies*, 21, 183-196.
- Brown, C. (2001). World Society and the English School: An ‘International Society’ Perspective on World Society. *European Journal of International Relations*, 7(4), 423-441.
- Brown, C. (2002). *Sovereignty, Rights and Justice*. Polity Press.
- Bull, H. (1966a). The Grotian Conception of International Society. In H. Butterfield & M. Wight (Eds) *Diplomatic Investigations, Essays in International Politics*. Harvard University Press, 51-73.
- Bull, H. (1966b). International Theory, The Case for a Classical Approach. *World Politics*, 18(3), 361-377.
- Bull, H. (1976). Martin Wight and the Theory of International Relations: The Second Martin Wight Memorial Lecture. *British Journal of International Studies*, 2(2), 101-116.
- Bull, H. (1992). Martin Wight and the Theory of International Relations. In G. Wight & B. Porter (Eds) *International Theory: The Three Traditions, Martin Wight*, Holmes & Meier, iv-xxiii.
- Bull, H. (1977). *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Columbia University Press.
- Bull, H. (1984). *Intervention in World Politics*. Clarendon Press.
- Bull, H., & Watson, A. (Eds.) (1984). *The Expansion of the International Society*. Clarendon Press.
- Buranelli, F.C. (2015). The State of the Art of the English School. In R.W. Murray (Ed). *System, Society, and the World, Exploring the English School of International Relations*, 2nd Edition,

E-International Relations Publishing, 10-17.

Butterfield, H. & Wight, M. (Eds.). (1966a). *Diplomatic Investigations, Essays in International Politics*. Harvard University Press.

Butterfield, H. & Wight, M. (1966b). Preface. In H. Butterfield, & M. Wight, (Eds.). (1966a). *Diplomatic Investigations, Essays in International Politics*, Harvard University Press., 11-13.

Buzan, B. (1993). From International System to International Society: Structural Realism and Regime Theory Meet the English School. *International Organization*, 47(3), 327-352.

Buzan, B. (1999). The English School as a Research Program: An Overview, and a Proposal for Reconvening. In BISA Convention, Manchester, England.

Buzan, B. (2001). The English School: an underexploited Resource in IR?. *Review of International Studies*, 27(3), 471-488.

Buzan, B. (2004). *From International to World Society? English School Theory and the Social Structure of Globalisation*. Cambridge University Pres.

Buzan, B. (2010). The English School and International Security. In M.D. Cavelty, & V. Mauer, (Eds.). *The Routledge Companion to Security Studies*, Routledge.

Buzan, B. (2014). *An Introduction to the English School of International Relations, The Societal Approach*. Polity.

Buzan, B. (2015). The English School: A neglected approach to International Security Studies. *Security Dialogue*, 46(2), 126-143.

Buzan, B. (2020). The transformation of global international society and the security agenda. Interview with Professor Barry Buzan. *Security and Defence Quarterly*, 30(3), 7-14.

Buzan, B. & Gonzalez-Pelaez, A. (Eds.), (2009). *International Society and the Middle East: English School Theory at the Regional Level*. Palgrave.

Buzan, B. & Little, R. (1994). The Idea of 'International System': Theory Meets History. *International Political Science Review*, 15(3), 231-255.

Buzan, B. & Little, R. (1996). Reconceptualizing Anarchy: Structural Realism Meets World History. *European Journal of International Relations*, 22(4), 403-438.

Buzan, B. & Little, R. (2000). *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. Oxford University Press.

Buzan, B. & Zhang, Y. (2014). *Contesting International Society in East Asia*. Cambridge University Press.

Clark, I. (2007). *International Legitimacy and World Society*. Oxford University Press.

Cox, M., Dunne, T., & Booth, K., (Eds.). (2001). *Empires, Systems and States: Great Transformations in International Politics*. Cambridge University Press.

Devlen, B. & Özdamar, Ö. (2010). Uluslararası İlişkilerde İngiliz Okulu Kuramı: Kökenleri, Kavramları ve Tartışmaları. *Uluslararası İlişkiler*, 7(25), 43-68.

Dunne, T. (1995). The Social Construction of International Society. *European Journal of International Relations*, 1(3), 367-89.

- Dunne, T. (1998). *Inventing International Society, A History of the English School*. MacMillan Press.
- Dunne, T. (2010a). The English School. In C. Reus-Smit & D. Snidal (Eds) *The Oxford Handbook of International Relations*, Oxford University Press, 267-285.
- Dunne, T. (2010b). The Liberal Order and the Modern Project. *Millennium: Journal of International Studies*, 38, 535-543.
- Dunne, T. & Wheeler, N. (2004). 'We the Peoples': Contending Discourses of Security in Human Rights Theory and Practice. *International Relations*, 18:1, 9-23.
- EISA (2024). Retrieved from <https://pec2024.eisa-net.org/>.
- English School Section (ENGSS) of ISA (2023), About ENGSS, retrieved from <https://www.isanet.org/ISA/Sections/ENGSS/About-ENGSS>.
- Epp, R. (2014). The British Committee on the Theory of International Politics and Its Central Figures. In C. Navari & D.M. Green (Eds) *Guide to the English School in International Studies*, Willey Blackwell, 25-36.
- Falkner, R. (2012). Global environmentalism and the greening of international society. *International Affairs*, 88(3), 503-522.
- Falkner, R. (2017). International Climate Politics between Solidarism and Pluralism: An English School Perspective. In H. Stevenson & O. Corry (Eds) *Traditions and Trends in Global Environmental Politics: International Relations and the Earth*, Routledge.
- Fawn R. & Larkins, J. (Eds). (1996). *International Society after the Cold War: Anarchy and Order Reconsidered*. Macmillan.
- Foot, R., Gaddis, J. & Hurrell, A. (Eds.). (2003). *Order and Justice in International Relations*. Oxford University Press.
- Fox, W.T.R. (Ed). (1959). *Theoretical Aspects of International Relations*. University of Notre Dame Press.
- Gong, G.W. (1984). *The Standard of 'Civilization' in International Society*. Clarendon Press.
- Grader, S. (1988). The English School of International Relations: Evidence and Evaluation. *Review of International Studies*, 14(1), 29-44.
- Green, D.M. (2014). Introduction to the English School in International Studies. In C. Navari & D. M. Green (Eds) *Guide to the English School in International Studies*, Willey Blackwell, 1-6.
- Hall, I. & Dunne, T. (2019). Introduction to the New Edition. In H. Butterfield & M. Wight (Eds) *Diplomatic Investigations, Essays in International Politics*, with a new Introduction by Tim Dunne and Ian Hall, Oxford University Press, 1-36.
- Holsti, K.J. (2004). *Taming the sovereigns: Institutional Change in International Politics*, Cambridge University Press.
- Hurrell, A. (2007). One world? Many worlds? The place of regions in the study of international society. *International Affairs*, 83(1), 127-146.
- ISA (2024). Annual Convention Program, retrieved from <https://www.isanet.org/Conferences/ISA2024/Program>.

- Jackson, R. (1990). *Quasi-States, Sovereignty, International Relations and the Third World*, Cambridge University Press.
- Jackson, R. (1996). Is There a Classical International Theory?. In K. Booth, S. Smith, & M. Zaleski (Eds) *International Theory: Positivism and Beyond*, Cambridge University Press, 203–218.
- Jackson, R. (2000). *The Global Covenant: Human Conduct in a World of States*, Oxford University Press.
- James, A. (1986). *Sovereign Statehood: The Basis of International Society*, Allen and Unwin.
- Jones, R.E. (1981). The English School of International Relations: A Case for Closure. *Review of International Studies*, 7(1), 1-13.
- Jones, B. (1998). The English School and the Political Construction of International Society. In B.A. Roberson (Ed) *International Society and the Development of International Relations Theory*, Pinter, 231-245.
- Keene, E. (2002). *Beyond the Anarchical Society: Grotius, Colonialism and Order in World Politics*. Cambridge University Press.
- Keren, M. & Sylvan, D.A. (Eds). (2002). *International Intervention: Sovereignty vs. Responsibility*, Frank Cass.
- Kingsbury, B. (1998). Confronting Difference: the Puzzling Durability of Gentili's Combination of Pragmatic Pluralism and Normative Judgment, *American Journal of International Law*, 92(4), 713-723.
- Linklater, A. (1990). *Beyond Realism and Marxism: Critical Theory and International Relations*. Macmillan.
- Linklater, A. (1992). What is a Good International Citizen?. In P. Keal (Ed) *Ethics and Foreign Policy*, Allen and Unwin, 21-43.
- Linklater, A. (1998). *The Transformation of Political Community: Ethical Foundations of the Post-Westphalian Era*. Polity Press Blackwell Press.
- Linklater, A. & Suganami, H. (2006). *The English School of International Relations: A Contemporary Reassessment*. Cambridge University.
- Little, R. (1995). Neorealism and the English School: A Methodological, Ontological and Theoretical Reassessment. *European Journal of International Relations*, 1(1), 9–34.
- Little, R. (1998). International System, International Society and World Society: A Re- evaluation of the English School. In B.A. Roberson (Ed) *International Society and the Development of International Relations Theory*, Pinter, 59-79.
- Little, R. & Williams, J. (Eds.). (2006). *The Anarchical Society in a Globalized World*. Palgrave.
- Lyons, G.M. (1986). The Study of International Relations in Great Britain: Further Connections. *World Politics*. 38(4), 627-628.
- Mayall, J. (1982). *The Community of States: A Study in International Political Theory*. George Allen and Unwin.
- Mayall, J. (1998). *Nationalism and International Society*. Cambridge University Press.

- Mayall, J. (2000). *World Politics: Progress and its Limits*. Polity.
- Nardin, T. (1998). Legal Positivism as a Theory of International Society. In D.R. Mapel & T. Nardin (Eds). *International Society: Diverse Ethical Perspectives*, Princeton University Press.
- Navari, C. (Ed). (2009). *Theorising International Society, English School Methods*. Palgrave Macmillan.
- Navari, C. (2014). English School Methodology. In C. Navari & D.M. Green (Eds) *Guide to the English School in International Studies*, Wiley-Blackwell, 143-158.
- Navari, C. (Ed) (2014). *International Society, The English School*. Palgrave Macmillan.
- Navari, C. & Green, D.M. (Eds.). (2014). *Guide to the English School in International Studies*. Willey Blackwell.
- Palabıyık, M.S. (2019). İngiliz Okulu. In R. Gözen (Ed). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, 2nci baskı. İletişim Yayınları, 217-255.
- Paterson, M. (2005). Global Environmental Governance. In A.J. Bellamy (Ed). *International Society and its Critics*, Oxford University Press, 163-177.
- Qiu-bin, W. (2007). The Northeast Asia Regional International Society: From the English School Perspective. *Jilin University Journal Social Sciences Edition*, 2, 59-65.
- Rengger, N.J. (1992). Culture, Society and Order in World Politics. In J. Bayliss & N.J. Rengger (Eds.). *Dilemmas of World Politics*, Clarendon Press.
- Reus-Smit, C. (1999). *The Moral Purpose of the State: Culture, Social Identity, and Institutional Rationality in International Relations*. Princeton University Press.
- Reus-Smit, C. (2002). Imagining Society: Constructivism and the English School. *British Journal of Politics and International Relations*, 4(3), 487-509.
- Riemer, A.K. & Stivachtis Y.A. (Eds), (2002). *Understanding EU's Mediterranean Enlargement: The English School and the Expansion of Regional International Societies*. Peter Lang.
- Shapcott, R. (2001). *Justice, Community and Dialogue in International Relations*. Cambridge University Press.
- Shapcott, R. (2002). Solidarity and After: Global Governance, International Society and the Normative 'Turn' in International Relations. *Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 12(2), 147-165.
- Smith, S. (1992). The Forty Years Detour: The Resurgence of Normative Theory in International Relations. *Millennium*. 21(3), 489-506.
- Stivachtis, Y.A. (1998). *The Enlargement of International Society: Culture versus Anarchy and Greece's Entry into International Society*. Macmillan.
- Suganami, H. (1983). The Structure of Institutionalism: An Anatomy of British Mainstream International Relations. *International Relations*, 7(5), 2363-2381.
- Suganami, H. (2003). British Institutionalists, or the English School, 20 Years On. *International Relations*. 17(3), 253-271.
- Suganami, H. (2011). The English School, History and Theory. *Ritsumerikan International Affairs*.

9, 27-50.

Suzuki, S. (2009). *Civilization and Empire: China and Japan's Encounter with European International Society*. Routledge.

Viguzzi, B. (2005). *The British Committee on the Theory of International Politics (1954-1985), The Rediscovery of History*, trans. by Ian Harvey, Edizioni Unicopli.

Vincent, R. J. (1986). *Human Rights and International Relations*. Cambridge University Press.

Wæver, O. (1999). Does the English School's *Via Media* equal the Contemporary Constructivist Middle Ground?. BISA Conference. Manchester, England.

Watson, A. (1982). *Diplomacy: The Dialogue Between States*. Methuen.

Watson, A. (1992). *The Evolution of International Society, A Comparative Historical Analysis*. Routledge.

Wheeler, N.J. (1996). Guardian Angel or Global Gangster: A Review of the Ethical Claims of International Society. *Political Studies*, 44, 123-135.

Wheeler, N.J. (2000). *Saving Strangers: Humanitarian Intervention in International Society*. Oxford University Press.

Wight, M. (1977). *Systems of States*, edited by Hedley Bull, Leicester University Press.

Wight, M. (1992). *International Theory, The Three Traditions*, edited by Gabriele Wight and Brian Porter, with an introductory essay by Hedley Bull, Holmes & Meier.

Wilson, P. (1989). The English School of International Relations: A Reply to Sheila Grader. *Review of International Studies*, 15(1), 49-58.

Wilson, P. (2012). The English School Meets the Chicago School: The Case for a Grounded Theory of International Institutions. *International Studies Review*, 14, 567-590.

Extended Summary

Providing a comprehensive perspective by putting forth an eclectic structure on the concepts, assumptions, and methods of the International Relations discipline, the English School theory emerged during the Cold War period. However, it was looked over by the discipline in the Cold War period which was dominated by the American academics. The English School attracted more interest many years later in the post-Cold War era due to its ability to explain the developments of the period and became one of the main theories of the discipline. This study seeks to answer how this theory developed and what factors let it come to the fore in the discipline during the post-Cold War era.

Many recent studies in the Turkish literature examine or use the main assumptions and concepts of the English School or utilise the English School theory as their theoretical framework. However, there is a gap in this literature about the developmental narrative of the theory. Designed as a review article, this study aims to fill this gap and point out the importance of the contributions of Barry Buzan and the scholars influenced by Buzan to the evolution of the English School theory.

As a result, the study consisted of three parts. The first part dwells on the composition, members, and working methods of the British Committee on the Theory of International Politics, which laid the foundation for the English School. The second part questions the reasons for the period of silence of this school of thought. The third part examines the factors that helped the English School to revive and claim its place among the main theories of the International Relations discipline in the Post Cold War era with a particular focus on Buzan's call to reconvene the English School (or the British Committee, to be more precise). Then, this last part evaluates the contributions of the scholars working with or influenced by Buzan to the theory. As a result, the study reveals the importance of the contributions to the development and evolution of the English School theory by Buzan and the scholars he worked with or influenced.